

# PINTORS FORASTERS A LA GIRONA DEL DARRER TERÇ DEL SEGLE XVI

PER

JOSEP CLARA

En aquesta comunicació, que és essencialment d'aportació documental, prosseguim la divulgació d'una colla de dades inèdites sobre els pintors que treballaren a la Girona del segle XVI<sup>1</sup>. Si en treballs anteriors ens hem referit als Mates (Pere I i Pere II, Nicolau, Joan i Damià), a Joan Cebrià i a Miquel Martorell, ara exposarem tot allò que hem pogut aplegar entorn dels pintors forasters que treballaren a la nostra ciutat durant el darrer terç del cinc-cents. Com a font bàsica, utilitzem els protocols notariais, però també hem efectuat recerques als llibres parroquials i de confraries religioses per obtenir dades biogràfiques dels artistes que romangueren un cert període de temps a la ciutat.

Durant el darrer terç del segle XVI, l'escola local de pintura era representada per Joan i Damià Mates, fills del també pintor Nicolau Mates, mort el 1570, i per altres elements com Joan Cebrià, Gabriel Rovira i Miquel Martorell, els dos primers fills de sengles pintors. De tots ells, Joan Mates, mort el 1585, va ser el qui assolí major projecció, puix que treballà a Barcelona, més concretament al retaule de la capella de sant Joan, de la catedral.

A Girona, el moment no era gaire brillant, i l'aportació forana —concretada principalment en el treball efectuat per Benet i Joan Sánchez

<sup>1</sup> Per a una visió global de l'art català del segle XVI, vegeu J. Garriga, *L'època del Renaixement*. Volum IV de la *Història de l'Art Català*. Barcelona, Edicions 62, 1986.

<sup>2</sup> A nivell comarcal caldria esmentar la presència d'Isaac Hermes, autor del retaule de Palamós. Aquest pintor, originari d'Utrecht —però passat per Milà—, s'instal·là a Barcelona amb el seguici de Lluís de Requesens. A Olot és coneguda l'activitat de Joan de Namur, del regne de França, i de Joan Mazier, de París.

Galindo, Perris de la Roca i Joan Baptista Toscano—, hi introduí sens dubte innovacions i valors que devien ampliar l'horitzó en què es movien els artistes locals. Ací alguns d'aquests pintors forasters degueren sentir-se a gust i, en ser sol·licitats, s'hi quedaren fins a la mort. D'altres, en canvi, hi treballaren només de pas o foren cridats per a una obra determinada. Tot amb tot, cal reconèixer que la situació i l'obra produïda era d'una categoria força inferior a la que hi deixaren, el primer vicenni de segle, homes com Aine Bru, Perris Fontaines o Joan de Burgunya. Però val la pena que mirem qui eren, d'on venien i què van fer.

### PERRIS DE LA ROCA

Originari de la població francesa d'Orleans, Perris de la Roca (Rocha, segons els documents de l'època) va residir a Olot i a Girona entre els anys 1566 i 1581, data en què morí<sup>3</sup>.

La primera obra seva que tenim documentada és el retaule del Corpus de la catedral de Girona. En aquest encàrrec, pactat el 30 de juliol de 1566, hi van treballar el pintor francès com a autor de les escenes pictòriques que es refereixen a diversos passatges de la Passió, i Nicolau Mates, que s'encarregà dels treballs de la dauradura. Hom fixà el preu de 400 lliures barceloneses com a paga global. A la primavera del 1569, una sentència arbitral va obligar els pintors a acabar quatre àngels, però els qui havien fet l'encàrrec hagueren d'obligar-se a remunerar Perris i Mates amb un suplement, puix que havien efectuat feines complementàries no especificades a la capitulació inicial<sup>4</sup>.

El 1569 Perris de la Roca va percebre diverses quantitats per la pintura del retaule de l'altar de sant Joan Evangelista i sant Sebastià de la parròquia d'Hostalric<sup>5</sup>, i per treballs efectuats al retaule major i al del Santíssim de la parroquial d'Olot<sup>6</sup>.

El 14 d'abril de 1570 es va comprometre a pintar un retaule per a

<sup>3</sup> ADG (Arxiu Diocesà de Girona), *Confraria de Sant Narcís. Comptes, 1569-1609*, f. 113 reporta la mort del pintor: "Item dit dia (9 de juliol de 1581) pagui onze sous y quatre diners per lo soterrar de mestre Perris o Pere Rocha pintor ab porta cossos y andedor".

<sup>4</sup> Vegeu J. Clara, "El retaule de la capella del Corpus de la catedral", dins *Revista de Girona*, 99 (1982), ps. 173-181.

<sup>5</sup> AHPG (Arxiu Històric Provincial de Girona), notaria 2ª de Girona, número 561, època del 3 de gener de 1569. L'artista és esmentat com "pictor ortus a civitate de Orliens, regni Francie", habitant a Olot.

<sup>6</sup> Cfr. J. Mª de Solà-Morales, *Miscel·lània històrica d'Olot i comarca*, Olot, Ajuntament, 1983, p. 53.

l'església de Sant Privat d'en Bas. Segons es dedueix d'una venda feta el 1572, el treball era acabat i l'artista havia cobrat 125 lliures de les 220 promeses<sup>7</sup>.

El 1571 realitzà un nou retaule per a l'església de Sant Julià Sassorba<sup>8</sup>.

El 22 de gener de 1574, conjuntament amb el gironí Damià Mates, contractà la pintura del retaule de les Ànimes del Purgatori de la parroquial de Peralada. Mates es comprometé a fer-ne la dauradura, i Perris de la Roca a pintar-hi nou històries. Hom prometé al primer 12 ducats i, al segon, 55 lliures barceloneses<sup>9</sup>.

Finalment, el 15 de juliol de 1577, pactà la pintura del retaule de l'altar major de la parròquia de Viladasens. El preu es va fixar en 250 lliures barceloneses<sup>10</sup>.

Amb aquestes notícies hom pot constatar que la seva activitat va ser notable i que el seu art, a més del Gironès i la Garrotxa, arribà també a l'Alt Empordà, la Selva i Osona.

#### BENET SÁNCHEZ GALINDO

Pintor d'origen castellà o portuguès, Benet Sánchez Galindo apareix també citat com a Benedictus Galindo. Va residir a Barcelona i, entre els anys 1562 i 1581, realitzà diverses obres per a la seu de Vic, Sant Benet de Bages, Manresa, Santa Maria de Serrateix, Barcelona i monestir de Montserrat, on sembla que era força admirat<sup>11</sup>.

Documentem la seva estada a Girona els anys 1585 i 1586 per pintar el retaule de Nostra Senyora del Remei dins el convent del Carme, el qual va ser contractat el 30 de desembre de 1585. El preu fixat per a aquesta obra fou de 150 lliures barceloneses<sup>12</sup>.

<sup>7</sup> Cfr. J. Clara, "Obres d'artistes i artesans gironins del segle XVI a la Garrotxa", dins *Annals 1982-83*, Olot, 1984, p. 64.

<sup>8</sup> J.F. Ràfols, *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*, Barcelona, Millà, 1953, vol. II, p. 461.

<sup>9</sup> Cfr. J. Clara, "Damià Mates, pintor del segle XVI", dins *Jornades d'història de l'Empordà. Homenatge a J. Pella i Forgas*. Actes. Girona, Patronat Francesc Eiximenis, 1987, ps. 215-226. Hi transcrivim el contracte a la p. 221. Noteu que ha de dir 22 de gener i no 12, com hi consta.

<sup>10</sup> Vegeu l'apèndix I.

<sup>11</sup> Cfr. J. M<sup>a</sup> Madurell, "Pedro Nunyes y Enrique Fernandes, pintores de retablos", dins *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, 1944, ps. 210-211 i 215-218.

<sup>12</sup> Vegeu l'apèndix II. El retaule de fusta va ser encarregat a Bernat Pujades i al seu fill Joan, fusters de Girona, el 6 d'agost de 1579 (AHPG, notaria 3<sup>a</sup> de Girona, núm. 338).

Durant la permanència a la nostra ciutat, el pintor posà a casa del guanter Pelegrí, acompanyat d'un fill, i per això cedí una quantitat d'allò que li pertocava per la feina feta del retaule, a l'esmentat guanter<sup>13</sup>.

### JOAN SÁNCHEZ GALINDO

Germà o familiar de l'anterior, Joan Sánchez Galindo és documentat a Girona des del 1586 fins al 1621, en què va morir-hi<sup>14</sup>. Va conrear la pintura i alhora, pel fet que el 1586 es casà amb la vídua de Joan Noguer, botiguer de teles<sup>15</sup>, va intervenir en negocis tèxtils. El mateix any 1596 el trobem que formava part d'una companyia dedicada a la venda de teles i gèneres de mercaderia, en la qual participaven la seva esposa Maria i Pere Agramont, també botiguer de teles<sup>16</sup>. Així, en una època del 1599, és titulat "pictor et botiguerius telarum".

La primera obra que contractà a Girona fou la pintura d'un quadre de la Concepció per al notari Andreu Vilaplana, de la mateixa ciutat. Era el 1586 i consta que residia a Barcelona. L'obra era modesta, i per això s'explica que el preu pactat, 35 lliures, no fos gaire crescut<sup>17</sup>.

Més important va ser el treball de pintar, dorar i dibuixar el retaule major de l'església parroquial de Vilablareix. Els pactes, subscrits el 22 de maig de 1590, preveien que tenia un termini de tres anys per executar-lo i una paga total de 400 lliures barceloneses<sup>18</sup>.

El 3 de març de 1596, davant el notari Miquel Falcó, de Castelló d'Empúries, signa una nova contracta amb els administradors de la confraria de Nostra Senyora del Roser de la parròquia de Fortià, per tal de pintar el retaule de la dita devoció. El treball havia de realitzar-lo en el termini d'un any, però el 19 d'agost de 1599 no era acabat encara, per la qual cosa va prometre de tenir-lo a punt "de assí a la festa de Pascha de Resurrecció de Senyor primer vinent"<sup>19</sup>.

<sup>13</sup> Tenim documentats dos cobraments, per part de Benet Sánchez, de 50 i 20 lliures respectivament (AHPG, notaria 2ª de Girona, núm. 619, època del 30 de gener de 1586, i notaria 6ª de Girona, núm. 538, època del 19 de març de 1587). És possible que morís a Girona el 1591. Els llibres parroquials de Sant Feliu anoten la mort d'un Galindo, pintor, el 28 de novembre.

<sup>14</sup> Va ser enterrat el 5 de juliol de 1621 (ADG, *Confraria de Sant Narcís, 1621-1623*, f. 1).

<sup>15</sup> El casament va tenir lloc el 20 de febrer de 1596, ADG, Òbits i matrimonis de la Catedral, 1582-1602, f. 205 v.

<sup>16</sup> AHPG, notaria 3ª de Girona, núm. 434.

<sup>17</sup> Vegeu l'apèndix III.

<sup>18</sup> Vegeu l'apèndix IV.

<sup>19</sup> AHPG, notaria 6ª de Girona, núm. 599.

Del 1611 hi ha la notícia que pintà escons, portes i retals de la capella de Sant Miquel, i la figura de Sant Francesc per a l'antiga capella del municipi gironí<sup>20</sup>.

Finalment tenim constància que, el 4 de desembre de 1612, nomenà procurador el sagristà de l'església parroquial de Santa Cristina d'Aro, perquè cobrés dels síndics i obrers de la mateixa església 30 lliures a bon compte de 55 que li'n devien per la primera paga de pintar el retaule major<sup>21</sup>.

### JOAN BAPTISTA TOSCANO

Pintor milanès que el 1606 pintà el retaule major de l'església parroquial de Sant Quintí de Mediona (el Priorat), Joan Baptista Toscano fou cònsol del gremi de pintors de Barcelona<sup>22</sup>, però abans d'establir-se a la capital catalana passà també per Girona, on, el març de 1599, contractà amb els representants de la parròquia de Cartellà la pintura del retaule de Nostra Senyora del Roser i del tabernacle del mateix altar. El preu estipulat fou de 150 lliures barceloneses, i el termini per a la realització de l'obra es fixà en un any<sup>23</sup>.

### CONSIDERACIONS FINALS

Si exceptuem el retaule de Perris de la Roca, conservat a la capella del Corpus de la seu gironina i una part de les pintures de Cartellà, la resta dels treballs documentats s'han perdut i no podem apreciar-ne les característiques estilístiques dels diversos pintors, per bé que entrarien dins les coordenades manieristes de l'època.

El retaule de la capella de la catedral és centrat per la taula que representa el Sant Sopar. Al cos de dalt hi ha dues taules més petites que mostren la coronació d'espines i Jesús amb la creu, camí del Calvari. A la predel·la hi figura la flagel·lació i el prendiment de Jesús a l'hort de les Oliveres. L'autor francès se'ns hi revela com a coneixedor dels gravats

<sup>20</sup> L. Batlle i Prats, "La antigua capilla de San Miguel de la Casa de la Ciudad", dins *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, XX (1970-71), p. 327.

<sup>21</sup> AHPG, notaria 3ª de Girona, núm. 506.

<sup>22</sup> S. Alcolea, "La pintura desde 1500 a 1850", dins *Historia de la pintura en Cataluña*, Barcelona, Tecnos, s.a., p. 174.

<sup>23</sup> Hem publicat el contracte a "Un pintor milanès a Girona: Joan Baptista Toscano", dins *Revista de Girona*, 105 (1983), ps. 295-296.

d'Albert Dürer<sup>24</sup> i de Rafael-Marcantonio Raimondi, dels quals se serveix àmpliament, però no podem negar que, en el context gironí, esdevé un pintor prou interessant, que sap donar color i ritme a les composicions.

Pel que fa als diversos contractes que reportem a l'apèndix, és obligat de comentar que el quadre de Joan Sánchez Galindo per al notari Vilaplana és l'únic encàrrec particular que hem trobat en tot el segle. L'Església era sempre el client i el destinatari de les obres contractades, i per això aquest quadre té una significació especial.

Lògicament aquest encàrrec particular va ser el més senzill, i el client només hagué de comprometre's a pagar 35 lliures. El retaule de Vilablareix, en canvi, tenia unes altres proporcions i assolí el preu més alt de totes les obres reportades en aquest treball: 400 lliures. Com ja era un costum habitual, per al pagament de les quantitats estipulades, s'establien diversos terminis, que normalment eren tres, però en el cas de Vilablareix van ser quatre, i en el de Peralada, dos solament.

#### ADDENDA

Enllestit aquest treball, ha aparegut el llibre de Carme Sala<sup>25</sup> sobre l'activitat artística a la comarca d'Olot, on es documenten dos nous retaules de Perris de la Roca: el de Sant Esteve de Pardines, i el de Sant Miquel del Mont, contractats el 1579 i el 1573 respectivament, i quatre més de Joan Sánchez Galindo: el de Sant Cosme i Sant Damià, del monestir del Carme d'Olot (1589), el Roser de Batet (1592), Sta. Magdalena de Sant Esteve de Llémna (1593) i el de Roser de Santa Pau (1611). D'aquesta manera queda ampliada l'àrea d'actuació d'ambdós artistes i el nombre de retaules pintats.

D'altra banda, Miquel Àngel Alarcia ha pogut estudiar i atribuir a Perris de la Roca una taula, d'origen garrotxí, que representa un Calvari i és guardada al Museu Comarcal de la Garrotxa<sup>26</sup>. I per la nostra part, hem arribat també a la conclusió que és del mateix pintor una taula procedent de l'església de Sant Feliu de Girona, dipositada ara al Museu d'Art, que es refereix a la Mare de Déu del Roser i que formava part de la mateixa obra

<sup>24</sup> Cfr. Erwin Panofsky, *Vida y arte de Alberto Durero*, Madrid, Alianza, 1982, figures 187 i 278.

<sup>25</sup> C. Sala, *L'art religiós a la comarca de la Garrotxa*. El Pre-renaixement, el Renaixement, el Barroc i el trànsit d'una tendència a l'altra (seg. XV a XVII). Olot, Alzamora Artgràfica, 1987.

<sup>26</sup> M. A. Alarcia, "Una pintura de Perris de la Rocha al Museu Comarcal de la Garrotxa", dins *Vitrina*, 3 (1988), ps. 37-43.

que les taules de sant Joan Baptista i sant Joan Evangelista, ja atribuïdes per Garriga al nostre artista.

## APÈNDIX DOCUMENTAL

### I

1577 juliol 15. Girona

AHPG, notaria 6<sup>a</sup> de Girona (J. M. Savarres), núm. 485.

*Perris de la Roca contracta la pintura del retaule major de Viladasens.*

En nom de Nostre Senyor Déu sia, amén.

Sobre lo preu fet de pintar lo retaule de la sglésia parrochial de Sanct Vicens de Viladasens, entre Joan Marchó, pagès, lo corrent any balle, Joan Adroher, menor de dies, y Garau Nicholau, del veýnat de Mata, tots de la dita parròchia, de una part, y mestre Pierris de la Rocha, pintor de Gerona, de part altre, se ha feta y firmada la concòrdia y avinensa següent.

E primerament, és estat tractat, convingut y concordat entre dites parts, que lo dit mestre Perris sia obligat, axí com de present se obliga, del dia de vuy a dos anys propvinents, realment y ab efecte, pintar lo retaule de l'altar maior de dita sglésia en lo modo y fforma que.s segueix, és a saber: Primo, la cornitxa del bancal ha de ésser daurada de or fi y los fondos de atzur y posar alguna color que millor essentarà per la obra, a coneguda del pintor. La frisa de la talla ha de ésser daurada y lo camper de atsur ffi. Los seraphins han de ésser encarnats les ales y los cabells daurats de or ffi. La alquitrava, daurada de or ffi y alguna color allí ahon serà mester, a coneguda de dit mestre Perris. Los padrestrals del dit bancal, la talla ha de ésser daurada y les fruites allí ahon seran menester y requerrà, y lo camp de atsur y lo or fi. Les quatre columnes grosses de dit retaule ha de ésser la talla daurada de or fi y lo camp de carmesí fi. La vasa de or fi y lo plintra y les canals de blanc brunyit, y la resta daurat de or fi. Los capitells també daurats de or fi y algunes colors allí ahon requerran, a coneguda de dit mestre Perris. Les cornitxas de dalt han de ésser dauradas de or fi y los ous de blanc brunyit y la resta daurat. La frisa y la talla daurada de or fi y lo camper de atsur, la alquitrava de or fi y alguna color allí ahon requerrà, a

coneguda de dit mestre Perris, y la cornitxa del mig ha de ésser pintada y daurada, conforme les tres dalt, y tots los seraphins de les cornitxas ha de ésser conforme les del bancal, com desús està dit. Les figuras de bulto han de ésser daurades de or fi y plateadas, sgraffiades conforme la figura requerrà, a coneguda del dit mestre Perris, y les cambres han de ésser de atsur y de carmesí y encarxofades de or fi, conforme requerran les cambres. Les petxines de dites cambres han de ésser: les costelles de or fi y los fondos de blanc brunyit. Lo crist crucificat ha de ésser encarnat y les diademas de tots los sants han de ésser daurades de or fi, y lo bon lladre y lo mal lladre han de ésser encarnats conforme les figures requeren y lo detràs, és a saber, un cel y un perratge y cornitxa de dit tindrà de ésser tot daurat de or fi, conforme les altres cornitxas, y los griffols demont daurats y de colors fines, conforme dites pessas requeren, y los plans de dites polseras han de ésser plateades y asgrafiades y colrades, y la mollura de l'antorn de or fi y la cornitxa del peu de pedra, ço és, les fulles primeras y los caxals de or fi daurat y los fòndols dels caxals de atsur fi y los seraphins encarnats y los cabells daurats y les ales y la alquitrava, les fulles dauradas y dos rematges al costat, y assò del peu de pedra daurat ab sisa a l'oli, y los taulons de dit retaula y portes de la sacristia han de ésser pintades a l'oli de colors fines, y les istòries que dit mestre Perris té de pintar per compliment de dit retaula seran conforme los obrers y síndichs de dita sglésia deliberaran y volran se fassen, lo qual preu ffet y les coses baix scrites y concordades promet y jura dit mestre Perris attendre y complir, y dita obra, ab tot compliment, fer y acabar dins los dits dos anys, del dia present en avant comptadors, ab tota la perfectió necessària, com dalt està concordat, sots obligació de sa persona y béns.

Ítem, és concordat entre dites parts, que, acabada que sia dita obra, hage de ésser judicada per dos persones de l'offici, elegidores per les dites parts concordament, dins quatre mesos del dia que dita obra serà acabada y essentada en son lloch en avant comptadors, y passats los dits quatre mesos, si no serà judicada, sia vista y aguda per acceptada y bona dita obra per dita parròchia.

Ítem, és concordat entre dites parts, que si dita obra no estarà ben acabada y essentada, que dit mestre Perris sia obligat en fer tot lo que faltará per compliment de dita obra, a ffi y effecte dita obra estiga ben acabada y ab tot lo compliment degut, essentada conforme dalt està concordat.

Ítem, és pactat entre dites parts, que dits balle y síndichs de dita



parròchia de Viladasens sían obligats, com de present se obligan, en donar y pagar per lo dit preu ffet, al dit mestre Perris, dos-centes y cinquanta lliures, moneda barcelonesa, les quals se hagen a pagar en lo modo y fforma següent, és a saber, en tres iguals pagues, so és, la primera lo primer dia que comensarà la dita obra, la segona com dita obra serà acabada y en son lloch essentada, y la derrera terça del dia que dita obra serà acabada y essentada a un any les hores propvinent, y ultra lo dit preu los dits balle y síndichs e ho los parrochians de dita parròchia sían obligats de aportar la fusta en la present ciutat de Gerona, a effecte de pintar dit retaula, y com sia pintat tornar-lo a dita sglésia a cost y despeses llurs, y si per lo camí venint o tornant se hi gastava res, que lo dit mestre Perris sia obligat, com de present se obligue, de estar a tots los danys y gastos si faran, y tant lo dit mestre Perris estarà allí en dita parròquia de Viladasens daurant y essentant y devallant lo dit retaula sían obligats a fer-li la despesa d'ell y als qui treballaran ab ell, y dits síndichs hagen de donar lo fuster per davallar y essentar dit retaula a llurs despeses.

Les quals dos-centes y cinquanta lliures per lo preu fet de dita obra prometen y juren pagar, dits síndichs, al dit mestre Perris en les pagues dalt dites, sots obligació dels béns de tota la universitat y de quiscú d'ells a soles llargament.

Ítem, és pactat y acordat entre dites parts, que dit mestre Perris dóna y nomena per fermanses qui en estes coses, ensemps ab ell y sens ell, axí en vida com en mort, seran tinguts y obligats, a mossèn Miquel Amat, argenter, y Gabriel Rovira, pintor de Gerona, gendre del dit mestre Perris, los quals presents accepten y prometen, volen y consenten en dites coses, totes y sengles, ésser tinguts y obligats, ensemps ab lo dit principal y sens ell, axí en vida com en mort, ab obligació de llurs persones y béns, lo hu obligat per tots, y renunciacions necessàries y jurament.

Die XV julii anno Domini MDLXXVII huiusmodi concordia et avinentia laudata, firmata et jurata ffuit per dictas partes, scilicet, per dictos Joannem Marchó et Petrum de la Rocha et dictos fideiussores Gerunde in manibus et potestate Joannis Fexat, scriptoris substituti jurati in notaria publica gerundensis, interessente in locum mei notari infrascripti, presentibus pro testibus Paulo Serra et Jacobo Boffill, scriptoribus Gerunde.

## II

1585 (1586) desembre 30. Girona

AHPG, notaria 2<sup>a</sup> de Girona (J. Faixat), núm. 624.

*Benet Sánchez Galindo contracta la pintura del retaule del Remei per al convent del Carme de Girona.*

En nom de Nostre Senyor Déu sia. Amén.

De y sobra lo preu fet de pintar lo retaule fahedor per los devots de la devoció instituïda y fundada per los strangés en la capella de Nostra Senyora del Remei, en lo monastir de la Verge Maria del Carme, fora y prop los murs de Gerona, per y entre lo honorable Benet Sánchez Galindo, pintor en Barcelona habitant, de una part, e lo reverent fra Joan Pomer, prior del dit monastir, pabordre maior, Guillem Bruat, àlias lo Papo, negociant, Domingo dez Paus, pastisser, Garau Blay, texidor de lli, Juan del Burer, picapadrer, tots en Gerona habitants, pabordres de la dita devotió de Nostra Senyora del Remei, de part altre, axí conijuntament com divisa, és estada feta, fermada y jurada la concòrdia y capitulació, ab los capítols e pactes baix escrits y següents.

E primerament, han concordat, atès que los dits pabordres de dita devoció, tenint ordre y comissió de la quinsena de dita devotió, per fer pintar, donan a preu fet al dit honorable Benet Çanxes Gallindo tot lo retaule de fusta que és en dita capella de Nostra Senyora del Remei a pintar y deurar com baix se dirà, lo qual dit Galindo convé y promet als dits pabordres y donarà fermansa que darà obra en efecte, que del dia present a la festa de sanct Joan del mes de juny més propvinent aurà acabat a tot punt de pintar y posar dit retaule en dita capella ab las colors, figuras y deuradura com baix se dirà, bé y decentment, com se deu y .s pertany a bon pintor, del modo y de la manera que baix se dirà.

Ítem, és pactat, apuntat y concordat entre dites parts, que lo dit Galindo convé y promet pintar a l'oli, de bonas colors fines, lo dit retaule de Nostra Senyora del Remei, és a saber, deu taulons que stan en dit retaule ab las figuras y ystòrias següents, és a saber, al tauló del mig del banchal un Xpo.mort ab Nostra Senyora que.l tinga en la falda y en los braços, la qual ystòria ha de ésser de pietat, e més en lo tauló del costat de mà dreta de dit banchal pintarà la pintura de la salutació de l'àngel que féu a Nostra Senyora, a l'altra tauló de la mà esquerra de dit banchal la nativitat de Xpo.

Ítem, han pactat y concordat que, en lo tauló del costat de Nostra

Senyora, en la primera andana a la mà dreta, en lo tauló més baix de dos que.stan junts, que dit Galindo pintarà també a l'oli de colors fines, com dalt està dit, la adoració dels tres reys, y en lo altra tauló de la mateixa mà dreta la asensió de Nostre Senyor, y més en lo tauló de mà esquerra, també al costat de Nostra Senyora en la mateixa andana, en lo més baix també de dos que.stan junts, la resurrecció de Xpo., y en lo altre tauló que.stà també junct aquex, a la mateixa mà, lo sperit sanct.

Ítem, han pactat y concordat, y dit Galindo convé y promet, que en lo tauló del mig, lo més alt que és en dit banchal, pintarà, com dalt està dit, la assumptió de Nostra Senyora, y en los mènsoles, en lo de mà dreta, pintarà sanct Albert y en lo de la mà squerra sanct Àngel, sancts del matex orde de Nostra Senyora del Carme, tot pintat a l'oli de dos mans, com se deu y .s pertany a bon pintor.

Ítem, han pactat y concordat, y dit Galindo convé y promet, que tocant en lo dit banchal, que daurarà de or fi brunyit totas las molluras altas y baxas, y en los frisos dels cerafins los daurarà las alas y tota la talla d'ells y encarnarà las caras a l'oli y farà de blau fi los campés.

Ítem, han pactat y concordat, que las mènulas hont són dos minyons que las sustentan dit Galindo daurarà aquellas del matex modo que dalt està dit, y las robas de dits minyons y las encarnations d'ells farà a l'oli.

Ítem, han pactat y concordat, que los dos resalts de dit bancal que.stan al costat de dit retaula, dit Galindo haja de daurar aquellas y tota llur talla, y hage de fer los campés de blau fi.

Ítem, han pactat y concordat, que los sis pilars de dit retaula dit Galindo daurarà, com ara de present convé y promet daurar-los, y tota la talla d'ells y posarà los campels y las canals de dits pilars de blau fi.

Ítem, dit Galindo convé y promet, com dalt està dit, que los frisos, cornisas y alquitraves daurarà de or fi a tot compliment, com se deu y .s pertany fer a bon pintor.

Ítem, convé y promet dit Galindo, que Déu lo para, qui està al cap demunt de l'altar, daurarà y encarnarà de la manera que dels altres és dit.

Ítem, dit Galindo convé y promet, que la pastera de dita Nostra Senyora del Remey la farà de blau fi y la umplirà de carxofas de or, y que los dos àngels que.stan fora del retaula que pósan per a remate daurarà com los altres a tot compliment, y las dos polseras de dit retaula daurarà las gornitions d'ellas y ferà un penjant pintat que parega talla, tot a judici de dos pintors, posat hu de cada part, migensant llur jurament.

Ítem, han pactat y concordat entre dites parts, que lo dit Galindo sia obligat, com dalt ja està dit, en donar obra ab efecta que per la dita festa de sanct Juan del mes de juny propvinent donarà, posarà e lliurarà dit retaula, acabat a tot son compliment, als dits pabordres de dita devotió, sots obligatió de tots sos béns, y per major seguretat hage de donar una fermaça ab obligatió també de sos béns.

Ítem, han pactat y concordat, que los dits pabordres per lo preu fet de dit retaula hagen de donar y pagar, com ara de present donar y pagar prométan al dit honorable Benet Çanxes Galindo, cent y sinquanta lliuras moneda barcelonesa en tres yguals pagues, ara de present sinquanta lliuras, y altres sinquanta encontinent que lo retaula estarà enguixat y embulat y lo banchal daurat y pintat, asentat y posat en tot son punt, y las restants sinquanta lliuras après sis mesos que dit preu fet sia tot acabat y tot posat a son compliment, y assò ab obligatió dels béns de la dita confraria o devotió y ab jurament llargament.

Ítem, han pactat y concordat, que lo dit Galindo sia obligat attendre e complir, en quant tocarà a son interès, totes y sengles coses dalt dites y especificades, e donarà com dalt està dit y lliurarà dit retaula acabat per la dita festa de sant Joan de juny, ab obligatió de tots sos béns y ab jurament, y per maior seguretat de dits pabordres, dit Galindo ne anomena per fermansa a mossèn Pera Tomaset, mercader de la vila de Figueras, bisbat de Gerona, lo qual present accepta lo dit càr(r)ech de dita fermansa y se obliga a totes y sengles coses a què lo dit Galindo se és obligat, així en vida com en mort, ab obligatió de sos béns, renunciatió de la lley disposant que primer sia convingut lo principal que la fermansa, y ab jurament.

Et ideo, nos dicte partes, laudantes, etc. preinsertam concordiam et capitula et omnia et singula in eis contenta, etc. (segueix la fórmula acostumada).

Actum Gerunde, die XXX dezembris MDLXXXVI.

### III

1586 agost 21. Girona

AHPG, notaria 7ª de Girona (S. Solà), núm. 273.

*Joan Sánchez Galindo contracta la pintura d'un quadre de la Concepció per al notari Vilaplana.*

Apunctament fet per y entre lo honorable mossèn Andreu Vilaplana,

notari públich de Gerona, de una part, y mossèn Joan Xanchos Galindo, pintor de la ciutat de Barcelona, ara resident en la present ciutat de Gerona, de part altra, de y sobre les coses jus scrites en lo modo y forma següents.

Primerament, lo dit mossèn Joan Xanchos Galindo convé y en bona fe promet al dit mossèn Vilaplana present, de assí per tot lo mes de novembre propvinent, pintar en un quadro gran li té lliurat, de fusta, la imatge de Nostra Senyora de la Concepció, ab tots los triumphos apítetos que a semblant image se pertany, y conforme una stampa feta<sup>27</sup> groch li té lliurat, excepte que no tinga son fill gloriós al bras, la qual image haja de tenir sobre lo cap qui partirà de la mà y respondrà a l'altra mà, per lo demont lo cap, un llatreiro o rètrol, y lo que voldrà dit mossèn Vilaplana se scriga ho haja de scriura o pintar dit mossèn Galindo, la qual image y triumphos hagen de ésser ab les proporcions y art, segons requer lo quadro, lo qual sia pintada a l'oli, y que sota de la columna, en lo bancal, an els padestrals, haja de pintar les armes de dit mossèn Vilaplana, la qual obra ha de fer ben acabada, com se pertany y de dit mossèn Galindo és fama, y de ell se confia.

Per la qual obra promet, dit mossèn Vilaplana, donar y pagar al dit mossèn Galindo trenta-sinch lliures, moneda barcelonesa, de esta manera, ço és, deu lliures ara de present, y altres deu lliures bosquejada serà dita obra, y tot lo restant acabada y rebuda la dita obra.

Ítem, lo dit mossèn Galindo ferma àpocha al dit mossèn Vilaplana present de dites deu lliures rebudes, en presència de Joan Bassagoda, escrivent en Gerona, en nom de mi, notari baix scrit, y dels testimonis, llargament.

Et ideo nos, dicte partes convenimus et promittimus pars parti, predicta attendere, etc. obligamus pars parti, bona, etc. promittimus, juramus presentibus Barnardino Carbonell, fabro lignario, et Gabriele Moner, scriptore Gerunde, testibus, etc.

<sup>27</sup> Segueixen tres paraules de lectura difícil.

## IV

1590 maig 28. Vilablareix

AHPG, notaria 2<sup>a</sup> de Girona (J. Faixat), núm. 646.

*Joan Sánchez Galindo contracta la pintura del retaule major de Vilablareix.*

En nom de Nostre Senyor Déu sia. Amén.

De y sobre lo preu fet de pintar, debuxar y dorar lo retaule maior de la sglésia de la parròchia de Vilablareix, de la vegaria de Gerona, per y entre lo reverent senyor Francesch Viader, rector, Hierònym Llorens, texidor de lli del veñnat del Paralló, y Hierònym Oliva, pagès, obrers lo any present de la sglésia, y la universitat y singulars hòmens de dita parròchia, de una part, y lo honorable Joan Sánchez Galindo, pintor de la ciutat de Barcelona, de part altra, per y entre dites parts és estada fermada e jurada la concòrdia y capitulació, ab los capítols y pactes baix scrits següents.

E primerament, lo dit honorable Joan Sánchez Galindo, pintor predit, convé y promet ab solempne y vàlida stipulació ab lo jurament baix scrit, confirmada y roborada, dins dos anys propvinents y comptants comptadors del primer dia del mes de març de l'any MDLXXXX y en avant comptadors, pintar, dorar y debuxar tot lo retaule maior de dita sglésia y tots los personatges y figures de bulto que vuy són en dit retaule, en lo modo, manera y trassa, y ab los colors y històries contingudes en un memorial de mà de dit Galindo scrit, y per ell mateix donat y lliurat als venerable rector y obrers de dita parròchia, que és del tenor següent, *inseratur dictum memoriale ut in papiro hic affixo*<sup>28</sup>, les quals coses convé y promet dit Galindo attendre y complir sots pena y scriptura de tercer, sense requesta alguna de dies, ab salari de procurador si s'esdevindrà X lliures per quiscun dia, restitutió de despeses totes y sengles obligacions de sa persona y béns, y per maior seguretat ne anomena per fermanses al magnífich mossèn Luis Fabra, doctor en medicina, los honorables mossèn Joan Candal, botiguer de teles, y mossèn Benet Anglasell, botiguer de draps de la ciutat de Gerona, mossèn Baldiri Prats y mossèn Galceran Masdeu, mercaders de la vila de Sant Feliu de Pallarols, bisbat de Gerona, los quals per parts y contemplatió de dit principal se instituhexen fermanses principals pagadors, prometen ésser tinguts y obligats en totes y sengles coses en les quals dit Galindo principal és tingut y obligat, axí ab ell com sens ell, axí en la vida com en la mort, sots obligatió de sos béns e de

<sup>28</sup> Aquest paper s'ha conservat molt malmès, i això ens priva de fer-ne la transcripció.

quiscun d'ells a soles, lo hu obligat per l'altre insoliu y per lo tot renuncian a la lley que disposa que primer sia convingut la principal que la fermansa e al benefici de dividir y cedir actions e noves constitutions, e a la epístola del divís adrià e a la consuetut de Barcelona, disposant de dos o molts obligant-se a soles, e axí prometen y juren llargament y en deguda forma.

Ítem, és pactat y concordat entre dites parts, y los dits senyors rector, obrés y universitat de dita parròchia convenen y prometen donar y pagar realment y de fet, en los tèrmens y pagues que baix se diran, al dit Galindo, per lo salari y paga de pintar, debuxar y dorar dit retaule, quatre-centes lliures moneda barcelonesa, de les quals li fan y formen carta de debitori y les quals li diuen y prometen pagar ab quat(r)a yguals pagues, e de cent en cent lliures. La primera encontinent la fusta de dit retaule serà desfeta y desancadenada a punt de pintar, la segona après que la obra serà mig feta, ço és, tota dorada y brochajades ses històries dels teulons de dit retaule, la tercera après que lo dit retaule sie acabat de pintar y assentat dins dita yglésia, en son lloch, la quarta y última paga dins de un any del dia que lo dit retaule serà assentat y acabat al seu punt en avant comptador, assò sots la dita pena y scriptura de terç y obligatió dels béns, tant de la obra de la sglésia com de dita universitat y comunitat y de quiscú d'ells a soles, y ab jurament llargament.

Ítem, és pactat y concordat entre dites parts, que tot lo que.s porà pintar a l'oli en dit retaule y ab colors fines, que no puga dit Galindo pintar al trempe y ab colors bordes y dolentas.

Ítem, han pactat y concordat les dites parts que, perquè los dits senyor rector y universitat estiguen assaneats y certifficats del valor de la obra, que encontinent sia acabada se hàjan de elegir dos persones expertes en lo art del pintar, elegidores totes per la part de dita universitat, per a que judiquen dita obra si serà ben feta o no y conforme se deu y.s pertany a bon official y artífex, de tal manera que si.s trobarà en la dita obra dany notable o error, dit Galindo en tal cas sie obligat en pagar los salaris condecents als stimadors que faran dita stima, si emperò en la dita obra no s.i trobarà error o falta notable, sinó solament alguna ninyeria, en tal cas dita universitat y rector sia obligada en pagar dits salaris de dits stimadors y lo dit Galindo sie obligat en adobar y smenar lo que serà judicat estar deffectuosa dita obra.

Ítem, han pactat y concordat dites parts, que dita universitat y rector sían obligats en aportar la fusta de dit retaule a ses costes y despeses en Girona, en la casa hont dit Galindo volrà pintar dit retaule, y après pintat que sia,

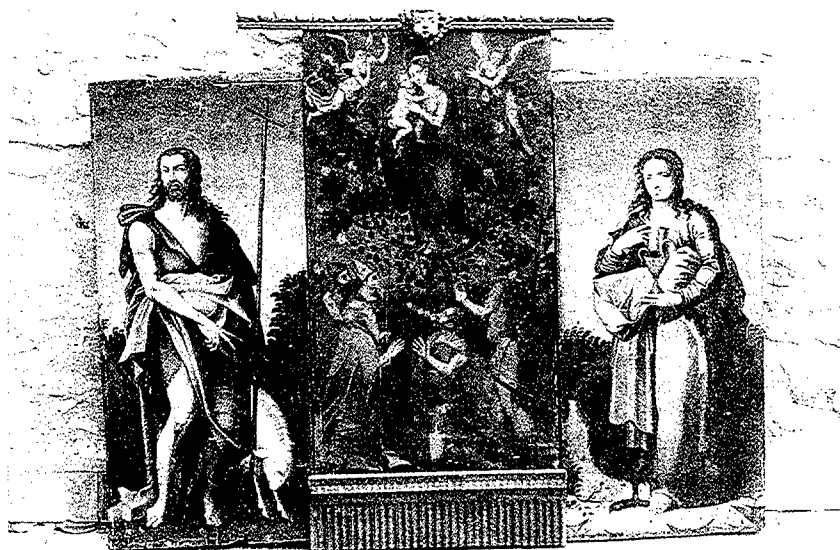
tornat en dita parròchia y sglésia de Vilablareix, y també lo desfer y desencadenar dit retaule fa o fa fer, y pague dit Galindo los fusters que hauran de assentar, fent emperò dita universitat y rector la despesa ell dit Galindo, y als fusters que assentaran dit retaule, tot lo temps que estaran en assentar lo dit retaule.

E finalment, etc.

Et ideo nos, dicte partes (segueix la fórmula acostumada).

Actum in dicta parrochia de Villablareixio, die ut supra.





Pintures de Perris de la Roca pertanyents al retaule de la Mare de Déu del Roser, Sant Joan Baptista i Sant Joan Evangelista, de l'ex-col·legiata de Sant Feliu de Girona. (Fotos de l'autor).



Pintures de Perris de la Roca corresponents al retaule del Corpus, de la catedral de Girona. (Fotos Arxiu Mas).